

Konsekvenser ved nedbygging av Fylkesmannens miljøvern-avdeling.

Utfordringer for Sandnes kommune

Av Odd Arne Vagle

Odd Arne Vagle er kommunalteknisk sjef i Sandnes kommune.

Innlegg på seminar 20 mars 2003.

1. Innledning

Innlegget vil ikke gå i dybden på konsekvenser ved nedbygging av Fylkesmannens miljøvern-avdeling, men heller belyse dette indirekte. Foredraget har derfor undertittel ”utfordringer for Sandnes kommune”. Utfordringer med helhetlige VAR-løsninger, er å se det avløpstekniske i en mer bærekraftig utvikling. En vil belyse dette innfor fire hovedområder:

- Sandnes kommune/kommunalteknikk som organisasjon
- Sandnes kommune sin utslippstillatelse for avløp
- Sandnes Sunn By og miljøplan
- Samarbeidspartnere

2. Sandnes kommune – avdeling for kommunalteknikk

Sandnes kommune gjennomførte en omorganisering i 1999/2000, hvor kommunalteknikk ble en av 12 avdelinger for kommunens virksomhet. Ansvar var totalansvar

innenfor den kommunaltekniske infrastrukturen vei, parkering, vann, avløp og renovasjon.

I inneværende år foregår det en ny omlegging til resultatenhetsmodellen, hvor kommunalteknikk vil bli endret med større skille på myndighet/forvaltning og produksjon. Omleggingen er ikke endelig og er forslag som skal til politisk behandling/vedtak i juni 2003. Ved omlegging til myndighet/forvaltning har en satt opp fire hovedområder som bør ivaretas:

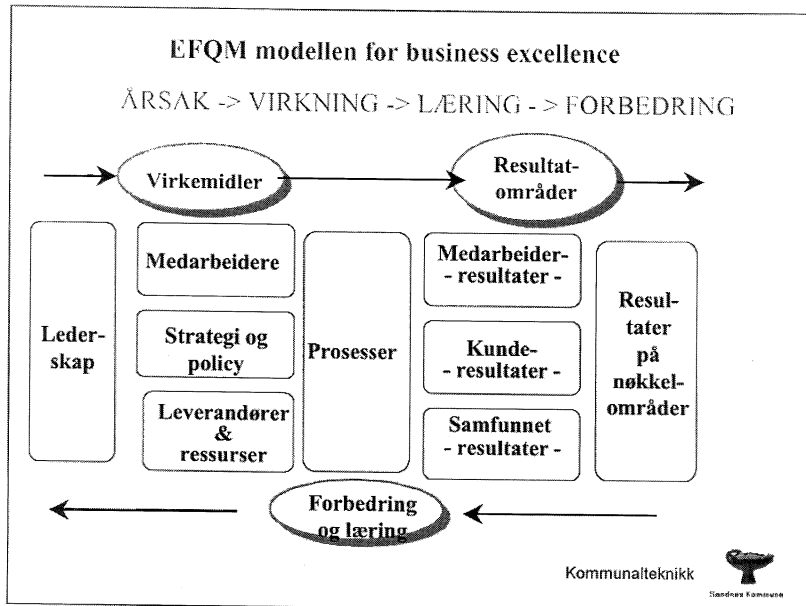
- Samferdsel
- Drikkevannsforsyning og avløpsvirksomhet
- Forurensing og avfall
- Feltutvikling og prosjektstyring.

Innenfor forurensing og avfall ligger erkjennelsen av at flere oppgaver vil bli delegert fra staten til fylket til kommunen. I ny organisasjon må dette området styrkes, og det er kanskje her en har mest behov for gode relasjoner til Fylkesmannens miljøvern-avdeling. Skal delegasjonen funge må intensjonen og samordningen fungere i praksis.

Innefor feltutvikling og prosjektstyring ligger det å ivareta bygging av ny infrastrukturen på en god måte. Det er allerede ved utarbeidelse av reguleringsplanen at en kan legge grunnlaget for gode avløpsløsninger. Det er mer fokus på håndtering av overvann på en mer miljømessig måte i dag, og grunnlaget må legges i utarbeidelsen

av reguleringsplanen.

Kommunalteknikk har siden april 2001 benyttet EFQM (The European Foundation for Quality Management) som verktøy for utvikling av organisasjonen med tanke på bedre styring og utvikling med bakgrunn i kontinuerlig forbedring.

En har i den forbindelse følgende:

Virksomhetsidé:

Kommunalteknikk skal være en fremragende tverrfaglig avdeling som dekker lokalsamfunnets behov for kommunaltekniske tjenester.

Visjon:

Kommunalteknikk skal bli anerkjent nasjonalt og internasjonalt som en av de beste i vår type virksomhet. Kommunalteknikk er kandidat til den

Norske Kvalitetspris for offentlig virksomhet i år 2006.

Slagord:

Du tar det for gitt
.....vi tar det på alvor

3. Utslippstillatelse for avløp

Sandnes kommune fikk revidert utslippstillatelse den 16.mai 2000. Som en del av utslippstillatelsen er det tatt inn miljømål for våre vassdrag.

Sandnes kommune har som krav å knytte alle abonnenter innenfor rense-distriktet til sentralrenseanlegget SNJ innen 2010. Det er utarbeidet en handlingsplan for saneringstiltak med årlige avsetninger på 30 mill kr.

Som en del av utslippstillatelsen skal det gjennomføres resipientundersøkelser. Sammen med Stavanger kommune gjennomføres det undersøkelse før sjøområdene hvert 5. år. Den første ble også samordnet med IVAR. For ferskvann og vassdrag gjennomføres det årlige undersøkelser.

Kommunalteknikk anskaffet modelleringsprogrammet MOUSE i 2003, og er nå ferdig med å registrere sentrumssonen. Modellen skal blant annet benyttes til å beregne kost/nytte verdier på saneringstiltakene, og dokumentere oppfølgingen av krav i utslippstillatelsen. Det er relativt liten erfaring med slike modeller i fullskala i Norge. I denne sammenheng er det etablert en nettverkguppe via NORVAR, som skal utvikle erfaring og kompetanse blant brukerne av dataprogrammer.

Gode driftsrutiner med rengjøring og utbedring av ledninger og overløp er avgjørende for at ledningsnett skal fungere etter sin hensikt. I 2002 hadde Sandnes kommune ingen skadeutbetalinger som følge tilbaks slag og oversvømmelser. Dette kan være unntaket fra hovedregelen, men kan også tas til inntekt for godt forebyggende arbeid

Sandnes kommune var tidlig ute med å etablere rutiner for industripåslipp. Det ble i den forbindelse utviklet dataprogrammet INDSYS, og

en faggruppe i NORVAR. Sandnes har bare i noen grad benyttet innslippsavtaler, og da for industribedrifter som har utslippstillatelse fra SFT. I en av den viktigste avløpssonene, sone 5 Storåna, har en gjennomført en omfattende kartlegging av alle typer bedrifter. Dette er blitt gjennomført med besøk og samtale med i alt 90 bedrifter. Hensikten har vært både å bli bedre kjent med avløpsforholdene, men har også vært av rådgivende art. Det å avsette tid til besøk kan gi vel så mye informasjon og god holdning, som det å stille formelle krav med oppfølging og pålegg.

IVAR har sin utslippstillatelse krav om å skaffe en bedre oversikt over kilder for tungmetaller i slammet. Det er nedsatt en arbeidsgruppe mellom IVAR og berørte kommuner. I første omgang skal en foreta prøver av avløpsvannet på strategiske punkter. Dette vil i neste omganger bli fulgt opp med besøk og prøvetaking på utvalgte bedrifter.

4. Sandnes Sunn by og miljøplan

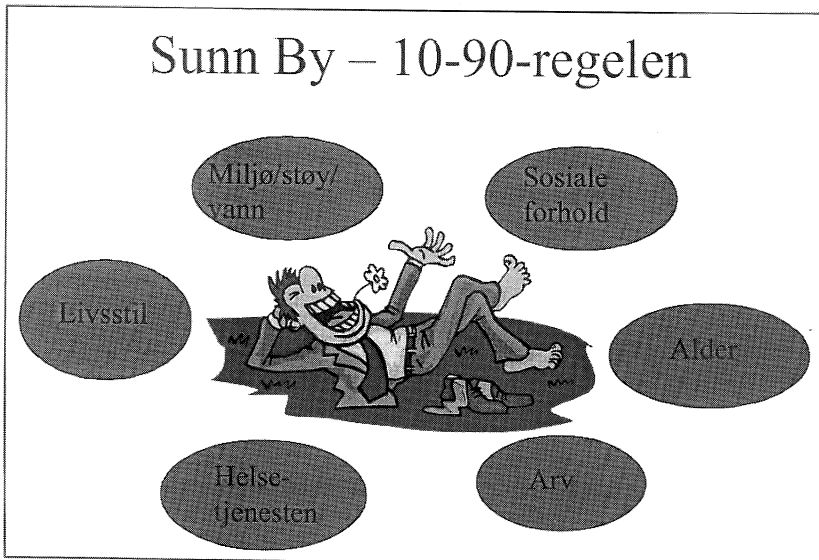
Sandnes kommune er medlem av WHO (verdens helseorganisasjon), og er med i et internasjonalt nettverk på 40 byer. "Sandnes-modellen" er at Sandnes Sunn By er organisert sentralt i kommunen med en liten organisasjon for den strategiske delen, med ordfører som leder av styringsgruppen. Det praktiske arbeidet bygget på et faglig nettverk internt og eksternt i kommunen. Kommunalteknikk er i denne sammenheng en viktig samarbeidspartner på vannmiljø og forutrensing.

Parallelt med utarbeidelse av siste kommuneplan, ble det laget en miljøplan som en kommunedelsplan. Arbeidet oppleves som svært positivt og bra, samtidig som en får et bredt eierforhold til de fleste problemstillinger med betydning for helse og trivsel.

Mange miljøfaktorer har betydning til folks trivsel. Noen er arvelige, mens andre kan en selv påvirke. I tillegg komme de direkte og indirekte oppgavene en kommune stiller med.

For å illustrere dette har Sandnes Sunn By en 10-90 regel, som viser at arbeid knyttet til direkte helsetjenesten bare utgjør 10 % av folks livskvalitet.

Som en del av miljøplanen er det også satt spesielle og høye mål for vannmiljøet i kommunen. I det ligger et selvpålagt krav om verneverdig vassdrag for Storåna, i tillegg til det statlige kommunen har for Ims Lutsivassdraget.

Helhetlige VAR-løsninger kan lære av illustrasjon til Sandnes Sunn By om faktorer som påvirker folks livskvalitet

5. Samarbeidspartnere

Helhetlige VAR-løsninger vil kreve større tverrfaglig kompetanse, med fokus på bærekraftig utvikling og livskvalitet. Et større delegert ansvar vil samtidig kreve større forvaltningsmessig kompetanse og behov for faglig nettverk. Det er kanskje i den forvaltningsmessige sammenheng at

Fylkesmannen bør ha mest å bidra med.

For Sandnes kommune er NORVAR den organisasjon med størst betydning i denne sammenheng. Svakheten kan være at dette er en frivillig organisasjon, som er prisgitt kommunenes og statlige myndigheters velvilje. SFT har tidligere bidratt med å tilrettelegge at

for denne kompetanseoppbygging på utarbeidelse av veiledere, men det bør kanskje fortsatt bidras i større grad for å oppnå de mål staten har satt seg i den omstillingsprosess en er inne i.

VA-miljøblad er en stiftelse med NKF og NORVAR som eiere. Det er nå blitt utarbeidet flere tekniske dokumentasjoner og krav som vil være til stor hjelp for kommunene. Sandnes har nå sammen med nabokommunene Stavanger, Sola og Randaberg fått utarbeidet felles VA-norm, som bygger på VA- miljøbladene og NORVAR's rapport om forenklet VA-norm..

Utdanning og forskning er viktig. Det er også mye å hente for kommunene med bedre samarbeid innen disse områder, hvor det kan lages "vinn vinn" situasjoner. Sandnes har hatt samarbeid med NTNU om arbeid til diplomoppgaver. Dette har vært koordinert sammen med SINTEF, og det vises i den sammenheng til to

prosjekter: *"Bevaring av Storånavassdraget – flombegrensende tiltak"* og *"Modellstudie av utbyggingseffekter i små-vassdrag i Sandnes kommune"*. Disse arbeider vil bli brukt som grunnlag for å se på alternativ overvannshåndtering i våre utbyggingssområder.

Det er også startet en større utredning om bedre samarbeid blant Jærkommunene. FAR- prosjektet går på samarbeid innen administrative rutiner som for eksempel regnskap/lønn og IKT. Innen vann avløp og renovasjon er det i gang utredninger og alternative samarbeidsmodeller.

For å få til gode helhetlige VAR-løsninger, er utfordringen å få større samarbeid mellom selvstendige kommuner. Dette bør skje innenfor en modell som opprettholder den lokale forankring, samtidig som en oppnår de stordriftsfordeler som større enheter og bedre samarbeid gir.